

Pesta 5/17 ncembre.

Va esi dominec'a. Redact.: strad'a lui Leopoldu nr. 32.

Nr. 45.

Anulu VIII, — 1872.

Pretiuu pe anu 10 fl., pentru Romanu'a 2 galbeni.

Epistole estetice catra o copila.

— Dupa Ch. Oeser. —

xv.

Despre musica.

Amu ajunsu in fine la acea arte, pe care Grecii o-au numitu artea museloru, music'a. Acést'a este represintatiunea vietii sufletului — prin tonuri.

Intr'adeveru, nici o arte nu se pôte laudá cu o astu-feliu de influentia comuna, ca acést'a.

Grecii in starea lorú primitiva erau incantati si rapiti de canteculu lui Orfeu, si chiar si asta-di acést'a influentia se pôte vedé la popórele cele mai selbatice numai in midiloculu natiuniloru culte, pôte cine-va aflá adesea ómeni cari prin ponderositatea relatiuniloru, prin desele distractiuni, printr'o prudentia unilaterala, ma chiar prin descordare si prin totala disformare, nu au urechia pentru farmeculu armoniei. — Dara ómeniloru acestora li lipsesce de siguru adeveratulu si intimulu simtiementu, séu câ ei relatiunéza singuru numai in prosaiculu cercu alu vietii diurne, fara nici o presimtíre a vietii supraterrane, sublimesi dieiesca.

Câ-ci fórte adeveratu díce Oken: „Music'a este expresiunea dorintiei de a se reintórce la Dumnedieu. Pe nesimtíte ea transpune pe omu in dorirea unei stári pe care elu nu o cunosce; pe nesimtíte ea-lu transpune in starea

acést'a a liniscei dieiesci si a deliciului dieiescu.“ Originea acestei arti este de siguru asié de vechia si pôte mai vechia, decâtu originea limbei. — Copíii de ordinaru canta mai nainte de a vorbí; si ómenii trebuie câ au cantatu deja in etatea lorú copilarésca. Necesitatea de a-si confidentiá ideile si simtiemintele, bucurí'a si orórea, temerea si speranti'a, fric'a si supriinderea, conduse la cantare, adeca vócea se serviá de inaltími si de aduncimi, de sonoritate si de fortia; ea ací se esprimá mai linu, ací mai iute, ací cu sonoritate, ací cu disonantia.

Indata inse ce limb'a in sa si se cultivá, se unirá cu tonurile si cuvinte imbracate in idei si simtieminte, si acést'a fu inceputulu poesiei, care astu-feliu se nascú de odata cu music'a, si i-a devenitu si i-a remasu pana asta-di sorora naturala.

Mai tardíu numai venira ómenii la ide'a de instruminte musicale, pôte pentru de a fortiá tonulu, câ-ci alu in frumsetiá — acést'a nu stá in voi'a lorú; numai unu gustu reu pôte pretiú music'a instrumentala mai pe susu de cea vocala. Cu inventiunea acést'a nóua se facú si inceputulu, a desface music'a de fienti'a sa pri-

mitivă, adevărată expresiune de idei și simțăminte, și astu-feliu ea fu despartită și de soru-sa adevărată de poezie.

Este înse adevărată, când muzică instrumentală poate produce varietate, sonoritate, splendoră și abundență artistică, și când ea prin sensuri excita atât în suflet, cât și în rațiune simțăminte până acuma necunoscute, cari se par a fi rapite de la eternul; înse această o poate produce singuru numai unu geniu prin adevărat și natura.

Este unu ce foarte probabil, când muzică instrumentală s'a dezvoltat de timpuriu pe lângă cea vocală. Pastoriul și-taiă fluerul său din papură, venatoriul se serviă de cornul lui Urs, pentru de a chema la oală pe consotii lui, copiii și femeile bateau pe pei de animale întinse, din cari apoi s'au format dobele, în fine se fabricară, din metalul său matie, corde și astu-feliu se nascură liră, harfă, țîteră și cimbulă, cari serviau mai cu seama pentru de a acompania cântecul, și de aceea ele au rămas pentru totu-de-una cele mai placute și mai încântătoare instrumente de muzică.

La începutul cântărilor, când și muzică instrumentală era numai melodia, de ore-ce nu se poate imagina, când oamenii îndată la început arău fi venit la ideea de a cânta câte doi trei și mai mulți la oală.

Muzică se deosebesce prin caracterul său interior, adevărat prin aceea ce ea exprimă și această poate fi plăcere și neplăcere, curaj și timiditate, blandetă și iritație, liniște și iritație. Această deosebire zace însuși în caracterul popoarelor, — și acestă era și se formează după calitatea țării și a temperaturii.

De aceea este unu ce foarte natural, când într-o climă mai blândă, unde deja vocea omenească este mai pură, chiar și mai sonoră, muzică s'a dezvoltat mai tare în țări caldure. În Portugalia, Spania și Franța sudică, în Italia și în Grecia cine-va afla și astăzi pretutindenea și în toate clasele de oameni cântărilor și chiar muzică instrumentală. Aici cine-va aude melodii vivace, placute și grațioase, pe când aceste la popoarele nordice sunt mai obscure și mai tîpătoare și mai strigătoare. Înse chiar și în aceste țări mai caldure au fost obstacole multe împiedicări dezvoltării muzicii. — Pe peninsula pireneică au făcut cea mai mare parte apăsarea regimului și inquisitiunea; în Grecia jugul semilunei; în Italia înse unde principii plini de blandetă, cari ei însuși iubiău artile, înainte în totu modulu prosperi-

tatea popoarelor, artea trebuia să se ridice, mai ales la începutul secolului al XVI-lea, pe trîntă cea mai nală a dezvoltării.

Despre arta această a muzicii, belă mea amică, ți-voi împărtăși mai multe, când vom vorbi despre arta poeziei, de ore-ce cu această muzică stă în general într-o legătură strînsă, de ore-ce ai putut vedea din cele duse până acuma, când ea s'a nascut de odată cu poezia. Orfeu și ceilalți cântăreți ai anticității improvizau poeziile lor și apoi le acompaniau cu liră.

Totu așie regele David și-acompania psalmii cu harfă. Declamațiunea actorilor greci și romani era acompaniată de cântecul fluerului. Anticii bardi ai Germanilor, troubadourii în Franța erau totu-odată poezi și cântăreți.

I. G. Baritiu.

La angerul Libertății.

Ascultă plansul nostru și gemetele grele,
O tu, alu Libertății, dragu angeru adorat!
Când er ne bate ceriul cu dila amari și rele,
Și de urgă sortii noi încă n'amu scapatu.

Abi unu dulce zimbetu ne-ai aretat și nouă,
Din buzele-ți divine, tu solitoriu cerescu;
Și-acum ne lasă să gemem într-o slavă nouă,
A carei lanțuri grele viști'a ne-o slabesc.

Au dora totu în lanțuri Romanul să respire,
Din lăganu pan' la grăpa, de aeru partea sa?
Martiri ni-au fostu parintii și mamele martire,
Noi cei nascuti în lacrimi trai-vomu totu așia?

Ni-ajunge, vai, ni-ajunge și plansul și dorerea,
Uimescă-se tiranii de câte le-amu rabdatu;
Când 'n piepturile noastre nu mai simțim puterea,
De-a ridică povar'a sub care ne-au plecatu.

Descinde candidu angeru, întinde-ți cunună
Pentru martiri gatiți, când mărtea-i lângă noi;
Ridică pe caduti, acum ca totu-de-una,
Dându celor slabi țara, din lasă făcându eroi.

Unu santu altariu și vecinicu în Dacia ți-alege,
Să-ți înălțăm unu templu, cu mâni de vingatori,
Să convertim într'insul pe cei fără-de-lege,
Și să serbăm triumful, iertându pe mpilatori.

1872.

I. Lapedatu.

Avramu Iancu

si

Adunarea de la Duminec'a Tomei

si cea din 3|15 maiu 1848.

(Urmare.)

Tóte mesurile guvernului, intrigele inamicilor, infricările cu tunurile, cu Secuui si soldatii stationati in giurulu Blasiului in numeru de 740 feciori, pedestrime si calarime, intre cari Secuui erau tramisi a nume spre a inspaimantá pe Romani, tóte aceste mesuri si maiestrie nu folosira nimicu séu pré pucinu, póte atátu, cá nu se aduná chiar tóta tier'a la Blasiu.

Inca de Vineri sér'a (12 maiu) incepura ómenii a sosí. Sambeta curgea din tóte partile partea inteliginte si poporul. Episcopulu de la Sibíu, Andreiu Siaguna, sosí totu atunci de impreuna cu deputatiunile din Sibíu, Fagarasiu, Brasieu si alte parti; satele prin cari treceau aceste deputatiuni, se radicau intregi de le esiau intru intimpinare, ine nu la comand'a subprefectului, ci impinsi de dorulu de a vedé pe fratii lor, cari veniau spre a se intielege impreuna pentru libertatea Romanilor. O deputatiune din partea capitlului din Blasiu esí inainte la Manarade spre intimpinarea episcopului de la Sibíu. Episcopulu de la Sibíu acceptá invitarea fratiésca a celui din Blasiu de a se asiediá in curtea sa. Diu'a erá ploiósa.

Totu Sambeta, pe candu se amestecá diu'a cu nóptea, vine Ianculu si Buteanulu cu muntanii, Moldovanulu cu campianii, si altii din alte parti ale tierii, impanati cu frundie si flori de primavéra, cu flamure natiunale; toti fura cuprinsi cu celu mai viu entusiasmu din partea celoru ce se aflau deja in Blasiu.

Dumineca diminéti'a, pe candu se reversá de diua, forulu celu mare patratu alu Blasiului, gemea de multímea poporului, acceptandu toti cu neastemperu sê audia invetiaturi de la acei Romani, de alu caroru nume si invetiaturi audísera. Atunci cei trei tribuni de la Dum. Tomei se aretara pan' in diua pe pétr'a bisericeii. Multímea vediendu-i, erupse in cele mai insufletíte strigári de bucuría. Tribunii salutaru pe randu míiele poporului dîcêndu: „Christu a inviatu! Libertatea a inviatu!“ ér míiele raspundeau: „Adeveratu cá a inviatu!“ Dupa aceea unulu dupa altulu tienura invetiaturi politice si natiunale despre cele ce au a face Romanii in acésta mare adunare; spusera poporului, ca sê fia cu mare luare aminte, cá

multi sunt invetiatorii si profetii cei mincinosi cari prin minciuni si intrige voru cercá tóte, ca sê amagésca pe Romani sê nu pasiésca si sê nu urmeze dreptu pe calea cea adeveratu natiunala; sê-i asculte pe toti, dar sê urmeze numai invetiaturile acelora pe cari i cunoscú de mai nainte, cá sunt adeverati Romani, bine-voitori ai Romanilor; ér in adunare sê se pórté toti cu acea cuviintia, moderatiune si maturitate, cu care s'au portatu la Dum. Tomei si peste totu in tóta tier'a, pentru cá portarea Romanilor sê faca onóre natiunii inaintea lumii in tóte timpurile víitórie, sê insufle respectu strainilor, sê confunda si sê imple de rusíne pe toti dusmanii si defaimatorii poporului romanu; inamicii voru pismuí portarea Romanilor in acésta adunare, si voru cercá prin tóte midilócele posibile a produce desordine in adunare si a compromite pe Romani, „ér voi, Romani, strigá unu tribunu, *déca v'ar da cine-va o palma, intórceti cu pacientia si cealalta parte, pana candu va bate ór'a resbunárii cei drepte a gintei romane.*“ Ér míiele poporului strigau din adanculu animei: „asié vomu face, asié vomu face, invetiatorii nostri.“

Dupa aceea se tienù st. liturgía in biseric'a metropolitana, si intrara in bisericu toti câti au potutu incapé, fara deosebire de *unitu* si *neunitu*, dupa datin'a cea laudata a Romanilor, care a tienutu pana in diu'a de asta-di si in urm'a despartírii in dóue confesiuni, cá déca s'au dusu, de esemplu, preoti-úiti din Blasiu in biseric'a neunitiloru din Sibíu, nu se indoiau câtu-si de pucinu a cantá impreuna cu fericitul episcopu Vasilie Moga, incependu episcopulu: *Dómné strigat'am*, si preotii de Blasiu continuandu: *sé se indrepteze* s. c., si dupa aceea datina laudata, cá preotii uniti neuniti impreuna faceau onórea cea de pe urma la ingropatiuni, si chiar serviau impreuna s. liturgía. Acésta adeverata fratíetate o urmara Romanii si in adunarea de la Blasiu. Acésta fratíetate a poporului de ambe confesiunile, care infloresce intre Romani fara scaderea veruneia din confesiuni, aduse si pe straini la mirare si dete esemplu stralucitu si cleruriloru de ambe riturile, cum au de a pune la o parte si ele tóte certele religióse, candu vine mai alesu la midilocu caus'a comuna a natiunii. Acésta portare adeveratu natiunala a poporului, facù si pe episcopi ca sê se infratiésca si ei. Asié Dumineca dupa s. liturgía episcopii, Ioanu Lemeni (unitu) si Andreiu Siaguna (neunitu), — esíndu in midiloculu mfieloru poporului, marturisira cá „sunt frati, nu din vr'o faciaría, ci

frati in Christu, frati Romani, frati cari invita pe totu Romanulu a uitá ori-ce neplaceri trecute, si a se priví cu totii de frati, precum sunt ai loru episcopi.“ In acestu sensu cuvânta catra poporu insu-si Siaguna, dupa cum spune „Gazet'a.“ Oh! de s'ar fi tienutu si de s'ar tiené episcopii de acésta legatura adevératu crestina!

Totu Dumineca diminéti'a dupa liturgía, inteliginti'a romana se adunà in biseric'a catedrala, si tienù o conferintia preliminară de la 10 óre înainte de miédia-di. Biserica erá plina. Aici se aflá intrunita inteliginti'a romana din statulu bisericescu, civilu, nobilitaru si militaru din Transilvania; câtiva din Banatu si de la Crisiu, între cari insemnâmu pe protopopulu Bercianulu din Lugosiu, Munteanulu preotu din Sarcâu, Popdanu din Sarsigu; apoi G. Sionu, Rusu, Lascaru, Rosetti, Curius, N. Ionescu, Teodoru Moldovanu si alti frati ai nostri din Moldavia, cari inca infrumsetiara adunarea cu fiinti'a loru de facia. Se aflá inca in biserică multi Unguri si Sasi notabili. Toti acestia venisera la Blasiu la adunarea Romanilor, — acceptandu cu nespusa nerabdare ce voru face Romanii in acésta adunare natiunala?

Mare erá diversitatea de opiniuni politice între membrii acestei conferintie. O mare parte dintr'insii, civili si preoti, venisera la Blasiu, ca sê apere *uniunea*, parte din nepricereca causei natiunale si a spiritului timpului, parte din necunoscinti'a politiceei Ungurilor, cu care nu avusera ocaziune a se ocupá. Parte dintr'insii erau amagiti, unii chiar insielati si cuperati de Unguri. Unii venisera cu planuri pentru cause subordonate causei celei inalte natiunale, precum unii erau pregatiti cum sê resuscitate caus'a Romanilor cu Sasi, altii cu planuri de reforme si imbunetátiri scolastice, prin cari sê ne asigurâmu natiunalitatea chiar facéandu-se uniunea, despre care nu aveau indoiéla câ se va face, altii cu planuri de reforme bisericesci s. a. Firesce câ caus'a atâtoru desarmonii in pareri si planuri proviniá mai cu séma de acolo, câ (precum observa „Gazet'a“) Romanii pan'acum nu mai avusera ocaziune a se cunósce între sine, si a desbate impreuna lucruri politice. Strainii si inamicii nutriau acésta diversitate de opiniuni, si nimicu n'ar fi fostu mai de doritu si mai placutu pentru dinsic, de câtu a-i poté abate pe Romani de la caus'a generala a natiunii la cause si interese particulare si subordonate causei publice.

Poporulu de la 25 martíu incóce erá mai bine petrunsu si intielesu a supra punteloru principale ale causei romane, — precum erá uniunea, cestiunea natiunalitáti si iobagí'a.

Nu incape indoiéla, câ o adunare romana, compusa numai din inteliginti, bisericesci si civili, dupa cum erá planulu guvernului si alu episcopului, nu erá sê faca multa onóre natiunii romane. Erá de temutu, câ inteliginti'a romana, in impregiurârile in cari se aflá la 1848, sê nu urmeze esemplulu vechiloru nobili romani ai Transilvaniei, cari mai toti se unguiră. Erá dar neaperata venirea poporului la Blasiu, ca prin bunulu seu simtiu sê dea directiune romana inteligintiei romane, si se tiena chiar in frêu pe multi popi si invetiati, in totu ce priviá caus'a natiunala.

Éta dispositiunea animei Romanilor candu incepù conferinti'a inteligintiei romane in biserică, Dumineca diminéti'a pe la 10 óre dupa liturgía, cu scopu de a se intielege in modu preliminaru a supra celoru ce erau sê se faca in diu'a de mane, Luni, in 15 maiu, prim'a dî a primei adunâri natiunale romane. Eră adunati toti in biserică. Acceptau toti sê dea cineva tonu si directiune couselârrii. Dupa ce grai pucine cuvinte betranulu canonicu Vas. Ratiu, pofтира cu totii pe Barnutiú sê vorbésca. Atunci, Barnutiú, urcandu-se pe unu sugestu dinaintea altarelui, si incependu prin o deducere istorica a starei Romanilor din Transilvania, dete directiune si nutrimentu desbateriloru despre *natiunalitatea si drepturile limbei Romanilor*. Barnutiú in discursulu seu aduse înainte tóte raporturile Romanilor cu Ungurii cari i-au a supritu totu-de-una si acum voru sê i nimicésca cu totulu prin uniune, pentru ca sê nu le mai fia periculosi. *Uniunea cu Ungaria o lapeda cu totulu*; din contra chiama pe Romani la *unire natiunala între sine si la confederatiune cu popórele cari respecta natiunalitatea*: ér cu Ungurii numai atunci sê se unésca, candu Romanii voru fi liberi ca *natiune*, si candu Ungurii voru respectá drepturile natiunale. Propuse ca in adunarea natiunala sê se proclame *natiunea romana de natiune libera si independinte*: sê scia toti, câ Romanii nu mai voru sê fia supusi Ungurilor, Secuiloru si Sasiloru. Romanii sê se lege prin *juramentu*, câ totu-de-una si voru aperá libertatea natiunala cu poteri unite. *Romanii sê nu lase numai pe episcopi de procuratori in caus'a natiunala*, cum au fostu pan'acum, ci caus'a natiunala sê o iea a supra-si tóta romanimea. — Dupa ce se lamurira aceste punte, luandu par-

te la dezbateri și alți Romani de frunte, precum Laurianu, Baritiu și alții, disparura de odata toate parerile, toate cugetările diverginti de mai înainte; în acestu momentu toate se contopira în cugetarea națională. Unionistii câți erau dintre Romani, devenira d'odata aperiatori ai cauzei naționale. Deci, totă conferința fără contradicere, se învoî în următoarele: „Adunarea din 15 maiu e adunare națională a gîntei romane din Transilvania. Adunarea generală română în diu'a de mane (15 maiu) va proclama serbatoresce libertatea și independința națiunii române. Va depune juramentu de credința imperatului și națiunii române. Se va șterge iobagi'a. Romanii voru protestă în contra uniunii Transilvaniei cu țîr'a unghurescă. Naționalistii plangeau de bucuria, unionistii amuțîra, renegații veniau pe întrecute, imbrățosiau pe naționalistii și strigau, că sunt Romani. Dusmanii și străinii erau mahniți și pismuiau reinvierea marétiă și vîtoriuulu celu mare alu Romanilor; Ungurii și Sasii începeau a se convinge, că națiunea română, asuprita, dar plină de gravitate, vine la consciința drepturilor sale.

Conferința se desfăcu la 3 ore după miez-dia. Se împărțîra cu totii la prandiu în cea mai sinceră concordanță, frățîra și entuziasmu de libertate națională. În curtea episcopescă măs'a eră asternută pentru 200 persoane. În seminaru pentru 60. La o ospetăria pentru 150. În seminaru și în monastire numărulu ospetitoru fu cu multu mai mare. Erău mese întinse pe la canonici, profesori și alte multe case private. Poporulu, prin Blasiu și satele învecinate. Se ridicăra toate pentru imperatulu, pentru ostire, pentru națiune, pentru junimea română, pentru celelalte națiuni din țîra.

După miez-dia la 5 ore eră se deschise conferința. La această luara parte și episcopii. În această conferința vorbîra și din acei Romani cari erau cunoscuți ca aperiatori ai uniunii. Între alții vorbî Paulu Dunca, dar vorbî în sensu de totu naționalu. Nimeni n'a ridicatu cuvintulu pentru uniune.

În această conferința se decise a se face o petițiune la guvernulu pentru eliberarea lui Michesiu, precum și a altoru preoți arestați. De asemenea sê se planga la guvernulu pentru publicarea statariului și pentru maltratarea generală a Romanilor numai din cauz'a simțimintelor lor naționale. Se denumî o comisiune pentru lucrarea petițiunii.

Se propuse tramitarea unei deputatiuni la guvernulu în această cauză. Eră vorba cine sê fia membrii deputatiunii, betrani sêu teneri. Pe

acestu timpu terorismulu unghurescu atâtu eră de mare, în câtu nu ori-cine cuteză sê iea a supra-si această sarcină inocință. Membrii conferinței totii erau foarte mahniți: atunci Ian-culu propuse de deputati pe câți-va membri mai betrani ai consistorielor din Sibfiu și Blasiu, dîcîndu: „deputatii sê fia ómeni betrani și cu vedia, er nu teneri, că-ci, de se voru tramite teneri, acestia nu voru acceptă ca guvernatorulu sê le deschida usi'a.“ Propunerea se acceptă cu placere.

Cu aceste, conferința se ridică.

Pe candu se ținea conferința inteligenței în biserică, înainte câtu și după miez-dia, tribunii poporulu, advocati, cancelisti, juristi, clerici, studenți, învetiau afara de pe pîtr'a bisericei poporulu, alu carui numeru creștea pe totu momentulu, și care întrebă cu interesu ce se lucrăza în launtrulu bisericei; tribunii îspuneau cuvinte de mangaiare, și le țineau învetiaturi politice naționale. „Gazet'a“ lui Baritiu dîce: „Poporulu impluse piati'a, numărulu lui creșcuse după socotél'a mai multora până la 40 mîi; elu eră condusu și învetiatu de junime și se portă cu atît'a linisce și ascultare, în câtu încredința pe totii despre totu cursulu paciuitu alu debaterilor următorie; poporulu prin portarea sa stórse respectulu străinilor ce erau de facia. Ostașîmea n'avea de câtu a da salve.“ De asemenea „Organulu“ lui Cipariu scrie: „afara din biserică tenerii oratori învetiau poporulu carele ascultă cu sete cuvintele pline de însufletîre și mangaiare. Diu'a eră din cele mai frumoșe, limpede serina.“ Sêr'a forulu fu iluminatu. Poporulu se retrase la cortele în totă linisce.

(Va urmă.)

Paseric'a tórnei.

Siedeam în gradinióra, cu sufletulu doiosu,
Privindu la faci'a tórnei, la ceriulu celu norosu;
Cum frundiele de ramuri se deslipescu palindu,
Cum flórea fruntea-si pléca, de ventulu siuerandu.

D'odata langa mine, o d'alba paserea,
Se lasa 'n sboru-i iute, usióra, mitutea;
Si me 'ncantá cu vócea-i sonóra, rapitoriu,
Uimita d'alu ei cantecu, stám gata s'o adoru.

Tu mandra paserica, ce cauti în asta țîra?!...
Au nu scîi că sboratu-a frumós'a primavéra?...

Nu vedi că tóte-su triste, ca si-unu doiosu mor-
mentu;
Si frundi'a de pre arbori cadiuta-e la pamentu!...

O! spune-mi paserióra, cu vóce angerésca,
Esti o sirena mandra, ce vré sê m'amagésca,
Séu esti o dñisióra cu tonulu rapitoriu,
Venita-aici in lume din chorulu museloru?...

Ori esti unu candidu angeru, ce cu a sa cantare,
Vré sufletulu sê-mi misce spre dulce fantasare?
Séu dóra dór' esti radia descinsa dintre stele?
Sperantia dulce, franta a visurilor mele?...

Oh! canta canta-mi inca, si nu me parasi,
Câ-ci anim'a mea trista incepe-a se 'ncaldî...
Dar vai! candu eu cu focu o mai rogâmu... ea
sbóra,
Si nu-mi lasà nimica fâr' doru in animióra...

Anastasia Leonescu.

C a f ' a.

(Urmare si fine.)

In Italia mai antâiu, câ-ci Venetia erá in comunicatiune perpetua cu orientalii, Pier della Vatte a beutu mai antâiu cafea in Constantino-polu, si a scrisu lui Mario Schipiano: „Candu voiu rentorná, voiu aduce cu mine o beutura acolo inca necunoscuta. De s'ar bé cu vinu, cum se bé cu apa, asiu cutezá presupune, că e *μηπενθής*-ulu lui Omeru, care dupa d'insulu, inca Elen'a l'a adusu din Egiptu.“

Éra mediculu italianu Alpinu Prosperu in an. 1592, si mai detaiatu a scrisu despre cafea in opulu titlatu: „*de plantis Aegypti*“ si „*de medicina aegyptiorum*.“

In secululu XVII s'a deschisu bolte de cafea si in Parisu apoi in Londonu. In Parisu a introdusu caí'a Soliman Aga Mateferrica, consululu Turciei la Paris in an. 1669 si i-a momitu pe Francesi. Cea d'antâia bolta de cafea a deschis'o Pascal in piati'a Sain-Germain, apoi in strat'a de la Monnaie.

Stefanu Aleppoi mai tardîoru a fostu primulu, carele a deschisu in Paris cafana publica decorata cu oglindi si provediuta cu mese de marmore, in care tas'a de cafea se solviá cu unu sous. Mare meritu alu ministeriului Colbertu.

Éra la Londonu totu acelu Pascalu mutandu-se si deschidiendu cafana, a introdusu

cafea si in Anglia. In Anglia inca o patî caí'a ca in Orientu. Carolu II in an. 1675 in 27 dec. a adusu lege contr'a cafei si a inchisu cafenele, ca locuri de faurirea scornitureloru politice, si de conglomeratiuni revolutiunarie. Dar in sedaru, caí'a a invinsu si orientulu si apusulu, si marea si uscatulu.

Levantenii, turcii si venetianii au fostu cei mai zelosi intreprindietori in caus'a acést'a; ei au deschisu cafane in orasiile cele mai multe din Europa. O urma a cercustarei acesteia, ca o suvenire, sunt numele unoru cafane din cetátile de frunte cari sustau pana in diu'a de asta-di.

Latîndu-se consumulu de cafea fórte tare, a inceputu Europ'a a simtî fórte darea cea grea a importului cafei, deci s'o vediatu astrinsa a se eliberá in câtva de acelu greumentu, prin straplantarea plantei in acele colonii si posesiuni orientale si apusene a le Europeeniloru, a carora pamentu si clima sémena cu a Arabiei, prin urmare calificate a produce caí'a. Asié Olandezii au straplantat'o mai antâiu in Batavia pe insul'a Jav'a, si asié mai departe pe Sumatr'a, Ceilonu etc. Ludovicu alu XIV a adusu tuf'a cea d'antâiu la Parisu, de unde in an. 1720 s'a transplatatu peste Oceanu mai in tóte coloniele franceze din India apuséna séu Americ'a. Asia in Martinique, Guadeloppe, St. Domingo etc.

Caf'a ca vegetala, se tiene de famili'a rubiceceloru. Trunchiulu copaciului abié de câti-va policari grosu, cresce subtîre si naltu pana si la 25 talpi, éra crengile corónei forméza piramida. Frundiele i sunt ovale, ascútite, lucie si sémena cu a laurului. Flórea e alba si are mirosu de jazminu, din care cresce o cerasia rosía, in care se áfla cu parechi'a acele grauntie, cari pragite si macinate dau caí'a cea placuta. —

De trei ori se culegu pe anu. Dupa cócere se usca la sóre, ca sê se defaca de cogi'a carnósa, si grauntiele scóse éra-si le mai usca séu la sóre séu si in coptoriu, si apoi se preda negotietoriei. Arabii din cogi'a carnósa a cafei mai fierbu si unu feliu de thea.

In privinti'a calitátii, caí'a cea mai buna este caí'a de Mocco din Arabi'a, care la Europa vine peste Levante, apoi urméza caí'a de Martinique, Guadeloppe, Bourbon, Caienne, St. Domingo, Ceilon. Maria-Galante, Havanna, San-Jago, Portorico, Brazilia, Java si Sumatra.

Esportulu cafei aprosimative e urmatorulu:

Din Arabia	10,000	tone.
„ Insulele indice-orientale	21,000	„
„ Brazilia	42,000	„
„ St. Domingo	50,000	„
„ Coloniele europene din ambele indiele	24,000	„

Éra consumarea se computa :

In Anglia	115,000	„
„ Olandia si Belgiu	40,000	„
„ Germania	32,000	„
„ Francia, Ispania si Italia	35,000	„
„ America	20,000	„

E de insemnatu, cumca noi europenii capetâmu mai numai eschisivu caf'a din America. Orientalii o beu fara lapte si zacharu, ca sê nu-si piérda arom'a.

Altmintrea e probatu: cumca caf'a cea mai buna e pragita, macinata si fiérta próspetu fara drosdii si cicoria; si sê nu se induliesca pré tare. In privinti'a cicoriei potemu servi cu una anecdota. Óre-cine intrebatu fiindu cum i place caf'a, care erá pregatita din ori ce alta, numai din cafa nu, a respunsu: „caf'a acést'a are si partea cea buna, si partea cea rea; partea buna este, câ nu cuprinde in sine cicoria, éra partea cea rea este, câ nu cuprinde in sine cafa.“

Sê mai spunemu si originea numelui cafei. In provinci'a Abisinia din Africa se afla tienu-tulu Caff'a. Ací transplantata plant'a cafei si cultivata intr'o mesura fórte mare, locuitorii au botezatu si plant'a dupa numele tierii lor — cafa.

Afara de plant'a séu arborele cafei, mai sunt si alte vegetale, cari sunt calificate a ni dá cafa, respective cafa asié numita suplementaria (Zusatz, pótkávé) asié este:

a) *Orzulu*. Acest'a pragitu si macinatu dá cafa, gustuósa si nutritória, dar n'are poterea si aroma cafei originale.

b) *Cicori'a*. Se tiene de famili'a composite-loru (Korbblüthige). O planta cu stêlpu cren-gurosú, de locu latita peste radecine, facêndu flóre vêneta. Cresce selbateca pe langa câli; dar si in gradine se cultivéza pentru radecinele ei, care se ingrósia ca morcovii, si cari pragite dau caf'a supl, numita cicoria.

c) *Gur'a leului*. Éra-si o planta din famili'a compositeloru, si la noi fórte comuna. Flórea-i este galbena si sementiele forméza unn globu penosu. Ca medicina e renumita pentru calitatea ei inchiagatória, spre care scopu se culege mai nainte de desvoltarea perfecta a flórei. Frundiele fragede, in primavéra, dau sa-

lata buna, éra radecinele ei uscate si pragite dau cafa suplementaria.

d) *Ghinda*. Acésta e sementia de ceru, (arbore paduretiu). Ghind'a e fórte buna de ingrasiatu porcii, si pentru contienutulu ei de tannin si intarele e capabila a dá si cafa suplementaria, care se prescrie desu ca medicina in morburi de randia.

e) *Ciparosulu*. Patri'a lui e Europa de mié-dia-di. In Germania se cultivéza pentru radecinele lui, cari au gustu de mandula si le cósma crude, éra pragite dau cafa suplementaria.

G. Traila.

Doine populare.

(Din Biharia.)

I.

m o holda de secara,
Si unu bade dusu in tiéra;
Am o holda de taciune,
Si unu bade dusu in lume.

II.

Maica, unde me ducu eu,
Nice pita, nice grâu,
Numai sange pana 'n brâu;
Sangele urla prin érba,
Si 'n bocónce mi-se бага.

III.

Eu scíu dieu câ n'oiu murí,
In ocolulu fratiloru,
La umbr'a frapsiniloru;
Câ eu maica voiú murí
In marginea Dunarei,
De taisiulu sabiei.
Dar popa cine mi-a fi?
Acei dobasi cu dob'a;
Si cine m'a deslegá?
Catanele cu pusc'a
Candu voru puscá peste grópa,
Sê me scíe lumea tóta,
Câ moru de mói te curata!

IV.

Audíti surori si frati!
Cu ómenii blastemati,
Nici nu bėti nici nu mancati;
Câ ve 'nsiéla cu cuvinte,
Nici nu v'aduceti a minte;

Din casa si din iosagu,
 M'am aflatu unu pruncu saracu;
 Me dederă 'n catania,
 In casarme me bagara,
 Nu potui vedé p'afara,
 De lacremi si de banatu,
 De doru de ómeni din satu.
 Si voiu scrie o carticea,
 S'o tramitu la mandra mea,
 Pe delaturi cu banaturi
 Pe la coltiuri totu cu doruri,
 In mijlocu para de focu,
 Câ 'n lume n'avui norocu.

V.

Mersu-a badea-a bicheri,
 Dar nu sciu ce-a dobandi?
 Of! ferele varmedii!
 Ferele-su de nóue fonti,
 Me miru bade cum le porti.
 — Câ ferele-su putfínele,
 Si-mi e rusíne de ele,
 Câ ferele tiuruescu,
 Si ómeni me vorovescu.
 Tóta lumea-mi dîce reu,
 Dîca-mi bine Dumnedieu!

Culese de

Iulia Iosa.

Adunarea de la Timisióra

a „Societătii pentru fondu de teatru romanu“ tie-
 nuta la 11 si 12 nov. a. c.

I.

Procesu verbalu.

Siedinti'a I.

a adunării generale a „Societătii pentru fondu de teatru romanu natiunalu“, tienuta in Timisiór'a la 11 noemvre a. c. s. n. in localitatea Reverendissimului Domnu Protopresviteru Meletiu Dregheciu.

Fiindu unu nr. frumosu de intieleginti si femei din locu si giuru adunatu, la ór'a 10-a a. m. se presintă domnulu secretariu alu Societătii Iosifu Vulcanu, si fu intimpinatu de catra adunare cu calduróse strigări de „sê traiésca!“

Domnulu secretariu alu Societătii anuncia adunării, câ presiedintele ordinariu alu societătii dlu Dr. Iosifu Hodosiu din caus'a unui morbu de carele este atacatu n'a potutu participá la acést'a adunare, incredintíeza presidiulu dlui vice-presiedinte, carele asemenea absentédia, deci dlu secretariu alu societătii propune adunării alegerea unui presiedinte ad hoc; la acést'a

Adunarea aclama de presiedinte pe dlu Dr. P.

Vasiciu, carele ocupandu locul, multiamesce adunării pentru incredere si onórea cu carea acést'a a binevoitu a-lu distinge, — si dechiara siedinti'a deschisa.

Domnulu P. Rotariu saluta adunarea teatrala in Timisióra prin unu discursu ni meritu si insufletitoriu.

1. Incependu-se ordinea dílei, dlu presiedinte face propunerea sê se aléga doi secretari ad hoc.

Adunarea aclama de atari pe Dd. M. Ungureanu si E. Andreescu.

2. Dlu presiedinte provóca pe secretariu a ceti raportulu comitetului societătii.

Cetindu-se raportulu comitetului despre lucrările sale de la ultim'a adunare tienuta in Satu-mare si pana asta-di, se ia la cunoscintia.

3. Asemene se dá cetire raportului despre starea peste totu a cassei societătii.

Luandu-se acést'a la cunoscintia, dlu presiedinte propune alegerea unei comisiuni de 5 membrii pentru esaminarea raportului despre starea cassei.

Se alege in comisiune Dd. G. Traila parocu gr. cat., Georgiu Nedelcu avocat, N. Rancu proprietariu, V. Ignea meseriasiu si docent. T. Lungu.

4. Dlu presiedinte propune alegerea unei comisiuni de 5 membrii, care sê inscrie pe fitorii membrii si a primí tacsele oférende din partea acestora pe sém'a fondului societătii.

Se alege in acést'a comisiune Dd. P. Rotariu referinte la trib. orfan. in Timisióra, V. Poppu avocat, G. Ardeleanu avocat, P. Barbosu not. comunalu, si E. Tieranu comerciante.

5. Dlu presiedinte propune alegerea unei comisiuni de 5 membrii pentru primirea propunerilor desbatende in urmatóri'a siedintia.

Se alege in acést'a comisiune Dd. Stef. Adamu avocat, P. Fogarasiu comerciante, A. Clecanu parocu, P. Jurma vice-not. cottense, si I. Luc'a subjude. —

6. Dlu secretariu alu societătii Iosifu Vulcanu, tiene unu discursu despre „Limb'a si scen'a“, pe câtu de corespundietoriu, pe atátu de escelinte si plinu de viétia natiunala.

Acestu discursu raru in feliulu seu, fu aplaudatu din partea adunării si primitu cu cele mai víi „sê traiésca!“

7. Dlu membru P. Cermena capitanulu Timisiórei róga pe dlu disertante a estradá discursulu tienutu pentru publicare in jurnalele natiunale; la care dlu disertante promite a-lu publicá in jurnalulu „Familia“, care de altmintre este organu oficiosu alu societătii.

Promisiunea dlui secretariu disertante fu intempinata de „sê traiésca“, si cu multiamita, la propunerea dlui parocu gr. cat. G. Traila.

8. Fiindu timpul naintatu, dlu presiedinte radicá prim'a siedintia, invitandu pe Dd. participanti la siedinti'a de mane in 12 noemvre st. n. la 10 óre a. m.

Timisióra in 11 noemvre 1872.

E. Andreescu
secretariulu adunării.

Dr. P. Vasiciu
presiedinte ad hoc.

La punct. 2.

Reportulu comitetului

Societății pentru fondul de teatru naționalu — contra Adunarea generală din Timișoara.

Onorabila Adunare,

Comitetulu centralu alu Societății dvóstre vine prin subscrișulu secretariu a implini obligamentulu indicatu prin statutu, reportandu pe scurtu despre activitatea sa de la ultim'a adunare generală, ținuta in orasiulu Satu-mare la 1 si 2 maiu a. c.

De si șgomotósele miscări electorale, petrecute in patria chiar in intervalulu acest'a, n'au fostu favorabile unei Societăți, — care — departe a se ocupá de politic'a dñlei — tinde la desvoltarea limbei si a artiloru frumóse; de si politic'a fluctuanta in aceste luni din urma absorbi nu numai atentiunea publicului, dar reclamá si pe unii membrii ai comitetului a se presintá pe altu terenu naționalu: totu-si rezultatulu activității comitetului in aceste scurte siese luni de dñle e destulu de imbucuratori.

Observámu totu-odata, cá unele din aceste rezultate se voru vedé mai alesu in următoriele luni de iérna, cá-ci pan'acuma ajunseramu numai stadiulu pregatirii lor.

Astu-felu accentuámu deosebitu infintierea unor comitete filiale in diverse orasie si comitate locuite de Romani, cari pe bas'a informatiuniloru intrate la comitetu au a se infintia in iérna viitória, candu relatiunile locale in multe locuri usioréza multu infintierea lor.

Potemu sé dicemu, cá atentiunea publicului e deja castigata in favorulu societății, si pe dñ ce merge se sporesce numerulu aderintiloru ei.

Ast'a se póte observá mai alesu din crescerea fondului nostru, care pana 'n momentulu presinte se urca la 15,734 fl. 48 cr., 600 fl. in obligatiuni de statutu, si 1200 franci; dintre acestia bani gata sunt 2984 fl. 48 cr., ér restulu se compune parte din subscrieri, parte din obligatiuni formale.

Comitetulu va luá measure, ca subscrierile sé se prefaca tóte cátu mai curendu in obligatiuni formale.

Dar si numerulu membriloru a crescutu, incátu adi societatea are 6 membrii fondatori, 95 membrii ordinari, 41 membrii ajutatori si 6 membrii cu subscrieri nedeclarate.

Relativu la elocarea baniloru, comitetulu a amanatu pe lun'a lui ianuariu esecutarea acelei decisiuni a adunării gen. din Satu-mare, care insarciná pe comitetu a scóte capitalulu nostru din cass'a de pastrare din Pest'a, si a-lu versá in acel'a alu institutului „Albina“ din Sibiu. Acésta amanare inse s'a facutu din consideratiuni administrative, si mai alesu pentru cuventulu, cá in cass'a de pastrare din Pest'a nu se voru platí interesele, decátu numai in lun'a lui ianuarie.

Reportu specialu atátu despre membrii, cátu si despre fondulu societății vi se va presintá asîsdere numai decátu.

Timișoara 11 noemvre 1872.

Iosifu Vulcanu
secretariulu comitetului.

La punct. 3.

Reportulu cassariului

contra adunarea din Timișoara.

Onorabila Adunare,

Starea cassei pana la adunarea din Satu-mare fu următori'a:

Bani gata,	obligat. de statutu,	subscriptiuni:
2309 fl. 62 cr.,	600 fl.	12,130 fl. 1200 fr.

de atunce si pana 'n diu'a de adi au incursu:

Bani gata,	obligat. de statutu,	subscriptiuni:
1. De la membrii fund. „	„	600 fl. —
2. Memb. ord. 155 fl. „	„	10 „ „
3. De la ajutatori . . . 97 fl. 80„		„ „
4. Colecte si daruri . . . 360 fl. 31„		„ „

Sum'a 613 fl. 11 cr.

Spesele de cancelaria, espedarea de epistole si telegrame 13 fl. 50 cr.

Remane 599 fl. 61 cr. „ „

Adausu la sum'a de la adunarea din Satu-mare, rezultatulu e urmatoriulu:

Bani gata,	obligat. de statutu,	subscriptiuni:
2909 fl. 23 cr.	600 fl.	12,740 fl. 1200 fr

Banii gata se afla depusi in cass'a de pastrare din Pesta, ér carticelele despre ei se alatura acestui reportu.

Dupa incheierea acestui reportu, in momentulu plecării mele din Pesta primii de la dlu Stef. Antonescu jude administr. in Banatu 75 fl. 25 cr., cari adaugându-se la sum'a de susu, resulta suma de bani gata:

2984 fl. 48 cr.

cari inca nu s'au potutu elocá, cá-ci dupa miédia-di candu i-am primitu, cass'a de pastrare — ca totu-deuna — erá inchisa, dar i depunu pe més'a adunării dimpreuna cu scrisórea dlui tramitatori.

Timișoara 11 nov. 1872.

Iosifu Vulcanu
cassariu substitutu.

Estrasu

din „Registrulu“ membriloru si baniloru Societății pentru fondul de teatru romanu.

— De la Adunarea din Satu-mare —

1. Dlu Teodoru Popu, din Baia-de-Crisiu a solvitu tacs'a sa de membru . . . 10 fl. —
2. La adunarea din Satu-mare au incursu . 230 fl. 80

3. De la o represint. teatr. a student. din Blasiu	10 fl. —
4. O repres. teatr. din Maramuresiu	60 fl. 31
5. De la dlu V. A. Urechia, din o repres. teatr. data in Bucuresci	100 fl. —
6. Vinitulu balului din Satu-mare si contrib.	190 fl. —

7. Dlu Ales. Romanu tass'a de membru pe 2 ani	12 fl. —
8. De la d. Stef. Antonescu, colecta	75 fl. 25
	<u>Sum'a 688 fl. 36</u>

Timisióra 11 nov. 1872.

Iosifu Vulcanu
cassariu substitutu.

S A L O N U.

Picature de colera.

— *S'a cetitu in concertulu de la Timisióra, datu in 12 noemvre. —*

Dómnelor si domniloru,

Dvóstre aplaudati... Ve multiamescu, dar totu odata me si temu... Aceste aplause mi-spunu, câ asceptati de la mine vr'unu lucru mare... Sê ve incantu si eu ca domniórele dinaintea mea... Me temu sê nu ve 'nsielati... Dar déca ve voti insielá, me voui mangaiá cu esperinti'a, câ insielatu-ne-amu noi Romanii si in ómeni mai mari decâtu mine.

Dar dvóstre ér aplaudati! De siguru v'a electrisatu titlulu conversatiunii, si sperati sê aflati de la mine nescie picature bune in contra colerei. Feritu-a Domnulu! Chiar asié de departe stau eu de secretulu acest'a, ca si jurnalele nóstre romanesci — de la imbratísiarea publicului cetitoriu. Sê nu ve mirati, câ mi-adusei a minte asié iute de jurnalele nóstre. Sciti proverbulu, câ a cui casa arde, acel'a striga mai antâiu. Si eu sum Stanu Patítulu. Déca asiu fi ministru, m'asiu plange, câ nu mai am timpu a cumperá domnie, — daca asiu fi episcopu, asiu strigá, câ nici unu preotu nu-mi mai cere vr'o parochía nóua, — déca asiu fi protopopu, asiu cârti in contra statutulu organicu, — déca asiu fi notariu, asiu suspiná, câ paguba, câ nu tiene totu anulu asentarea, — déca asiu fi solgabireu... dar tacu, câ-ei cu domnií acestia nu e bine a glumi, — numai atâf'a mai dîcu, câ déca asiu fi deputatu, m'asiu cai de nedreptatea strigátoria la ceriu, care nu permite ca cine-va sê fia si deputatu si sê mai aiba si alte trei-patru posturi, sê capete plat'a pentru tóte si sê nu implínésca nici unulu.

Dar fiindu câ nu sum nici unulu din acesti domni invidiabili, nu me potu ocupá nici de necasurile lor, de cari nóue diuaristiloru romani Dumnedieu sê ni deie câtu de multe!

E bine, dvóstre inse me intrebati, câ déca eu nu sciu nici o picatura in contra colerei, pentru ce am promisú in programa nu numai una picatura, dar inca chiar picature?

Sê v'o spunu dara!

Candu m'am ganditu a supra titlulu, ce voui sê dau acestei scurte conversatiuni, mi-am batutu multu capulu, dar unu titlu bunu n'am aflatu.

Intr'aceste mi-a plesnitu prin minte, câ domnií medici (de cari me rogu de iertare, déca este vr'unulu de fatia dintre dnf'a lor,) candu nu nimerira léculu, si prin urmare bolnavulu a moritu, spunu câ acel'a a

moritu — de colera, care — precum se scie — e ne-curabila; asié si eu m'am decisu a-i imitá de asta-data pe dinsu, si a intitulé conversatiunea mea „picature de colera“, cu tóte câ erá mai bine sê-i dîcu: „cioroboru pentr'unu toporu.“

Sê nu me acusatí dara, câ nu mi-am implinitu promissiunea!

Nu sum eu nici d'antâiu, nici celu din urma, carele nu mi-am implinitu promissiunea.

Noi Romanii amu avutu destule ocazioni a ne deprinde binisioru cu promissiunilo neimplinite. La alegerile de deputati câti candidati ni-au promisú, câ voru votá cu deputatii romani, si la dieta toti si-uitara de promissiune, — facutu-s'au colecte pentru ne-numerate scopuri filantropice, s'au adunatu sume frumosiele, colectantii au promisú, câ ei voru publicá list'a contribuiriloru, intreprinderile pentru cari s'adunara banii nu s'au realizatu, dar si cu publicarea contribuiriloru amu remasu numai la promissiune, — tîenutu-amu adunári frumoése, unde s'a statoritu câte-una programa minunata, toti cei de fatia au promisú a lucrá in favorulu acelei programe apoi adunarile s'au incebeiatu, si natiunea a remasu cu promissiunea, — Romanii gr. c. de candu totu ceru si ei unu sinodu bisericescu, totu-de-una li se promise, si ei remanu totu cu promissiunea, — dar p'aice prin Banatu de candu se totu ascépta reducerea parochiiloru! se totu promise, si altu ce-va nici nu se face decâtu promissiune, — si invetiatorii nostri de multu suspina dupa o pléta mai buna, dar sunt siliti a se saturá numai cu promissiune, — apoi damele nóstre éra-si numai ni promise, câ nu voru mai totu vorbí in limbe straine, dar rezultatulu e numai — promissiune, — si in fine — ca sê nu mai sporescu la vorbe — dar noi Romanii de candu totu ceremu dreptate, si remanemu numai la promissiune!

Asié e, traimu in epoc'a, in care nimica nu ne mai suprinde.

Multe bazaconie mai produce mod'a! Nu e dara mirare, câ la noi e o adevorata lume intórta. Tóte se facu pe dosu. Toti ómenii ispravescu lucrurile altora, la care ei nu se pricepu. Asta-i mod'a ce sê faci?

Asié unii totu striga nationalismu fi romanismu, pe candu ei sunt gata a vinde natiunea ori si cui, numai sê-i platésca bine, — unii preoti facu doctoratulu din cortesíre, — multi advocati scriu totu predice lunge ca s'ajunga la toti si la nepotii lor, — câti-va medici scriu poesie, — apotecarii devinu conducatorii de poporu, — diregatoriulu face gesiefturi, — negociatorii ambla dupa decoratiuni nobilitarie, — ingine-

rii scriu piese teatrale, — musicantii se facu profesori la surdo-muti, — artistii scriu opuri despre economi'a rurala, — poetii tacu politica, — ér politiciii poesia, — deputatii faca, — economulu vorbescu despre diplomația, — orbulu despre colóre, — éra eu vinu aice sê facu glume, la cari nu me pricepu.

Dar ce sê facemu, déca acuma asié e datin'a ?!

Pucini ómeni si-iubescu professiunea loru, si mai toti gandescu, câ pe alta cariera s'aru ferici mai bine. --

Astu-felu de minciuna trece la noi, câ-ci sciti proverbulu : cu-o minciuna boierésca treci in tiér'a ungúrsca.

Da, cu minciun'a mergi la noi departe, dar cu adeverulu nu poti mai departe decâtu la — Vatiu.

Acest'a nu e proverbu, dar dorere! e adeveratu.

Cunósceti dvóstre legea de presa ?

Primulu § spune, câ-i iertatu a scrie si a publicá ori si ce. Apoi urméza o multime de esceptiuni in forma de §§, si in urm'a urmeloru te alegi cu nimica, si vedi câ tóta libertatea de presa e o — fictiune.

Si-apoi publiculu totu se mai plange, câ diu-riele câte odata sunt góle . . .

A de-una-di unu teneru jurnalistu romanu s'a adresatu catra mine, câ ce alta cariera sê-si aléga ?

Eu i-am respunsu, sê mérga sê se faca colectante pentru diu-riele unguresci la Romanii din Satu-mare, Chioaru, Maramuresiu. Sum convinsu, câ elu ar poté traí numai din percentele abonaminteloru castigate.

Séu sê vina aice in Banatu, si sê se faca profesor de limb'a germana. Multe domnisióre romane de siguru l'aru primí cu multa bucuria.

Séu sê se apuce a aduná restantiele de la abonantii diu-rielor romanesci. Si aceste i-ar dá de lucru câtu ar traí.

Séu sê se puna si sê descurece socotelele Aociatiunii din Aradu. Credu, câ si nepotii lui aru avé cu ce petrece timpulu.

Séu sê scria una programa la care aru consimti celu pucinu trei Romani. Eu credu, câ elu in tóta viéti'a lui ar poté sê totu caute trei Romani de aceea-si parore, si totu-si n'ar gasi, câ-ci unde ar gasi trei Romani, aceea de buna séma aru avé patru pareri.

Séu sê descrie istori'a toturoru apelurilor, proiecteloru si planurilor, câte s'au facutu la noi in cei din urma 2 spre-diece ani, si nu s'au realizatu. Ar poté sê scria o biblioteca intréga.

Séu . . . dar destulu atât'a!

Vedeti dara, câ la noi sunt destule cariere. Mai usióra-i a dascalilor nostri, câ-ci ei de grigea baniloru potu dormi in linisce si usioru; mai grea-i a unoru domni binecunoscuti, cari sunt siliti nu numai a jocá dóue roluri, dar inca a si portá dóue fetie câ-ci cu tóte câ ei au dóue fetie, Romanulu li díce faciarnici.

Dar sê nu-mi díca nici mie nime, câ sum fatiarnicu, pentru câ in titlu am promis picature de colera si nu v'am datu nici un'a, éta acuma la fine vinu a implini in câtu-va acésta promisiune.

Éta picatur'a prima :

E bine a fi câtu de departe de colera. Astu-felu déca ea domnesce in Camciatea, si dvóstre sunteti in Italia, nu ve temeti de colera!

Sê ve spunu si a dóu'a picatura :

Léculu celu mai bunu in contra colerei e sanetatea. Déca esti sanetosu, poti sci câ n'ai — colera.

A trei'a picatura :

Déca vedi, câ vine coler'a, inchide iute usi'a, si scrie pe ea din afara : „Nu e nimene a casa.“

A patr'a :

Déca apoi coler'a totu-si te-a apucatu, si nu mai poti de sgârciuri: jóca de trei ori calusierulu . . .

A cincea . . .

Dar mi-se pare, câ dvóstre rideti.

Cam asemene lécuri ni dau si domnii medici in contra colerei . . . si-apoi ei o facu acésta cu tóta seriositatea . . . si totu-si nu ridemu . . .

Dar de asiu vré sê spunu eu tóte

Câte vedu in tiér'a mea,

Versulu meu atunce póte

Fine nu ar mai avé;

Deci destulu atâtu acuma

Si de cártituri me lasu,

Ca nu cumva inca glum'a

Sê-mi plesnéscá poste nasu!

Joseful Vulcanu.

CE E NOU ?

* * (Adunarea de la Timisióra) a Societátií pentru fondu de teatru natiunalu, tienuta in dílele 11 si 12 nov. an. c., a reesitu corespundietoriu asceptârii, in aceste díle de suprema saracia in Banatulu de altadata manosu, care inse de patru ani incóce a suferitu mari daune cauzate de feluritele eleminte naturale. — Acésta actualitate opica si lips'a unui resultatu materialu mai favorabilu pentru fondulu teatralu, decâtu cum s'ar fi potutu asceptá in alte impregiurâri. Succesulu moralu inse, nu se póte negá, a fostu stralucitu. Ide'a infintiârrii unui teatru natiunalu, ca unu institutu pentru desvoltarea si poleirea limbei, s'a inradecinatu si cu acésta ocaziune mai adancu, respandindu-se in tóte arterierele natiunii. La acésta adunare au fostu represintate tóte clasele societâtiloru nóstre, nu numai din capital'a Banatului, din comitatulu ce pórtá numele ei, dar inca si din comitatele invecinate, precum si damele romane. Bucuri'a si insufletirea érá generala, incátu amu vedutu pe mai multi insi de o stare materiala nu pré stralucita, subscriindu totu-si sume considerabile. Apoi s'a formatu si unu comitetu filialu, primulu pana acuma, care va tinde in vítoriu a sporí fondulu teatrulu, prin castigarea de membrii noi ai societátií. Sub impressiunea acestei insufletíri s'a decisu a se tiené vítóri'a adunare generala la orasiulu Caransebesiu, adeca in acele parti, cari pan'acuma formara unu membru separatu de Banatu, sub titlulu „confinie militarie,“ si unde pan'acuma adunare romanésca de asemene natura nu s'a tienutu. Terminulu acestei adunâri s'a defiptu la 30 aprile si 1 maiu, din caus'a câ aceste díle (mercuri si joi) cadu chiar in septeman'a ce urméza dupa duminec'a Tomci, candu acolo chiar se va incheiá sinodulu diecesanu, si astu-felu se va aflá adunata la olalta o inteligintia numerósa.

* * (Balu romanescu la Timisióra.) In a dóu'a séra a adunârii generale a societátií pentru fondu de

teatru, la 12 nov., se tînu unu concertu insotîtu de balu, datu in redutulul orasiului, in favorulu fondului nostru teatralu. Despre concertu vomu reportá mai la vale la loculu seu, aice vomu vorbi numai despre balu. Erá o adeverata placere a privi acésta splendi-da cununa de óspeti, cari inundara spatiós'a sala de dantiu, dimpreuna cu lateralele odái de restauratiune. Amu audîtu spunendu-se, cá balulu presinte fu unulu dintre cele mai stralucite, cáte s'au vediutu de cáti-va ani in acestu locu. Vr'o optu-dieci de parechi tenere si mladióse se însîrara la dantiu. Unu adeveratu prospectu feericu erá acest'a. Balulu culminá prin dantiu-rile: Ardelén'a, Lugosian'a, Pe picioru, — cari se jo-cara cu o adeverata inspiratiune poetica si originali-tate farmecatória, ceea ce incantá pe toti. Petrecerea durá pana deminét'i'a.

** (Banc'a fonciaria in Romani'a.) Mai multi patrioti romani, intre cari fruntasii mai toturoru partiteloru politice, se intrunira in 30 octomvre la Bucu-resci in sal'a Ateneului Romanu, — spre a se con-sultá despre fondarea unei bance fonciarie in Ro-man'a.

Literatura si arte.

** (Concertulu de la Timisióra,) despre care vorbiramu mai susu, s'a inceputu in 12 nov. sér'a la 8 óre, executandu-se urmatóri'a programa: 1. „Coron'a Moldaviei“ poesia de V. Alesandri, quartetu de Felice Mendelssohn Bartholdi, executata de corulu vocalu. 2. „Sonata Cis-mol opus 27 N. 2“, de Beethoven, execu-tata pe fortepiano de Dsiór'a Livia Pascu. 3. „Nu des-perati“, poesia de I. Vulcanu, dechiamata de Dsiór'a Vióra Sierbanu. 4. „Doi ochi“, romantia de Gregoriu Ventura, cantata de Dn'a Isabella Szalkay nasc. Vasiciu si acompaniata pe fortepiano de Dnulu I. Kunst. 5. „Fantasia romana“, transcrisa de Rudolf Vilmers, executata pe fortepiano de Dsiór'a Livia Pascu. 6. „Picature de colera“, conversatiune umoristica-sati-rica de Iosifu Vulcanu, cetita de autorulu. 7. „Cante-culu“, quartetu de Kallivoda, executatu de corulu mestecatu, la care participara din bunavointia mem-brele societáti filarmonice din Timisióra: Dn'a Maria Pohle, Dsiórele Charlotte Vithalm, Anna Hromas, Ma-thilda Blacho, Teresia Christ. — Incepemu prin a spune, cá intregulu concertu a reesitu atátu de splen-didu, încátu ar fi facutu onóre ori si carui orasiu. Domnisiór'a Livia Pascu, multu admirat'a si aplau-dat'a nóstra pianista din Lugosiu, si cu ast'a ocasiune a cuceritu pe ascultatori prin eminintele talentu si stu-diu alu dsale. Ambele sale piese, dar mai alesu renu-mit'a sonata a marelui Beethoven, ni s'a interpretatu cu unu adeveratu ingeniu de artista. La capetu aplau-sele nu mai voiau sê incete, si dsiór'a concertanta avú delicateti'a a mai executá si una a trei'a piesa, primita asemene cu entusiasm. Dn'a Isabela Szalkay nasc. Vasiciu, cunoscuta inca din concertulu de la Clusiu, datu la 1867 cu ocasiunea adunárii asociatiunii tran-

silvane, si acuma farmecá pe toti cu vócea-i sonóra si melodiósa, si fu intimpinata cu víi aplause. Dsiór'a Vióra Sierbanu declamá cu multa intimitate poes'a indicata in programa, si fu salutata cu aclamatiuni en-tusiastice. Ni-a parutu si nóue reu, intocmai ca si co-mitetului arangiatoriu, cá domnisiór'a Elena Lupu din Banatu-Comlosiu, care asemene e o buna pianista, din lips'a timpului, n'a potutu cooperá la acestu concertu. Chorurile au fostu fórté bune. Si aice trebue sê ni im-plinimu o detoria pré placuta, si sê accentuámu, cá meritulu compunerii si instruirii acestui choru e alu dlui avocatú Georgiu Ardeleanu, carele n'a crutiatu timpu si ostenéla intru infintierea unui choru vocalu romanescu in Timisióra. In fine, încátu privesce „Pi-caturele de colera“ — a se vedé mai susu intrég'a con-versatiune.

** (In teatrulu de la Bucuresci) s'au represin-tatu de curendu urmatóriele piese: „Strengariulu din Paris“, comedia francesa, tradusa de S. Velescu, — „O puiculitia“, comedia intr'unu actu, tradusa de M. Pascaly, — „Doctoru Negru“, drama in 6 acte, — „Martirulu familiei“, drama.

** (Calendarulu,) care in totu anulu se tipa-resce in tipograf'i'a archidiecesana in Sibiiu, a aparutu si in anulu acest'a. Afara de alte materie, acestu ca-lindariu mai publica siematismulu ierarchicu-biseri-cescu-scolariu din provincia metropolitana gr. or. ro-mana. Pretiulu 25 cr.

Din strainetate.

** (Asemenare mare.) Intr'o-dí a lunei trecute din Dresda a sositu unu telegramu la una din statiuni-lé mai de aprópe, cá ex-imperatulu Napoleonu se va cobóri acolo. Scirea se latí iute, si in scurtu timpu la gara se adunara o multíme de ómeni curiosi. In fine trenulu sosi, si fia-care asceptá cu sete, sê póta vedé pe fostulu imperatu. Intr'aceste dintr'unu va-gonu intru adeveru s'a si coboritu o figura séca, unu adeveratu prototipu alu lui Napoleonu. Totu aceea-si talia, fatia, peru si barba. Curiosii lu-si impresorara numai decátu, éra dinsulu nu poteá sê intieléga de felu, de ce este elu atátu de admiratu? Apoi merse la cassa si si-cumperá biletu pana la Praga. Dupa ce dinsulu se departá de la cassa, publiculu intregu aler-gá acolo sê intrebe de cassariu, cá pana unde si-a luatú biletu Napoleonu? — „Napoleonu?“ intrebá cassariulu suridiendu, — „unde e aice elu?“ — „Un-de?“ — dísera aceia, — Napoleonu e acela, carele chiar acuma si-a cumperatu aice biletu.“ — „Acela e unu negociatoriu din Lipsi'a, cu numele Danziger, unu vechiu cunoscutu alu meu.“ — Publiculu remase pa-calitu, ér respectivulu din Drezda, care a espedatu telegramulu, de siguru va fi risu cu placere, cá a pa-calitu atátia ómeni!

 Suplementu: Novele de Iosifu Vulcanu, tom. II. col'a XII.

Proprietariu, redactoru respundiatoru si editoriu: IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1872. Strad'a lui Alesandru nr. 13.

 Esemplare complete mai avemu din inceputulu anului.